

از اتوی پرچم ملی تا لباس مصدق در نخستین خشکشویی ایران

تهران (پانا) - از پرچم‌های ملی ایران تا لباس‌های رضا خان، مصدق، هویدا، نخست وزیر وقت زمان پیش از انقلاب، خواننده‌ها و بازیگران معروف در اینجا شسته و اتو شده است.

به گزارش ایسنا، تصور کنید زمان به حدود ۱۰۰ سال پیش برگشته و در تقاطع خیابان شاه‌زاده‌ها و کاخ تهران قرار گرفته‌اید؛ در مکانی که در نزدیکی چهار کاخ مرمر، گلستان، شهربانی و بهارستان قرار گرفته و درست بغل دست خانه باغ "رستم گیو"، تاجر زرتشتی، تئاتر شهر است...

دقیقا به موازات بزرگترین خیابان خاورمیانه است که از شمال تا جنوب تهران امتداد دارد، خیابانی پهن با نه‌ری پرآب که از کنارش می‌گذرد و درختان چناری که به‌تازگی به‌دستور رضا شاه کاشته شده؛ شما دقیقا در نقطه‌ای بین تقاطع خیابان کاخ جنوبی و شاه رضا قرار گرفته‌اید.

حالا ۱۰۰ سال گذشته و هنوز در این نقطه یعنی تقاطع خیابان فلسطین (کاخ سابق) و انقلاب (شاه رضا سابق) بزرگترین خشکشویی خاورمیانه و ایران پابرجاست و همچنان نامش با عنوان خشکشویی دانمارک و چهره ۱۰۰ سال پیش اش با اندکی تغییرات جزئی و دیزاین سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۵۵ اش باقی است.

و البته شاید تا مدتی دیگر با بی‌توجهی میراث فرهنگی و صاحب ملک همچون خانه دکتر مصدق، نخست وزیر دهه ۱۳۳۰ واقع در خیابان کاخ نزدیک تقاطع حشمت‌الدوله (یاستور) ناپدید شود و دست کم جای خود را به اصناف دیگر همچون فست فود فروشی و یا کافه بدهد.

ایرج متینی، سرقفلی‌دار و نگهدارنده خشکشویی دانمارک از اینکه قرار است این خشکشویی تغییر کاربری داده شود ناراحت است اما می‌گوید چاره‌ای نیست و با شرایط موجود و نارضایتی صاحب ملک و ناهماهنگی میراث فرهنگی و نیز کساد کاری نمی‌توان به این شیوه ادامه داد و باید فروخت و رفت.

او معتقد است، میراث فرهنگی و یا شهرداری می‌تواند این مکان را خریداری کند و به شکل یک موزه قدیمی درآورد؛ یک سری از وسایل این خشکشویی قدیمی هستند که می‌تواند نگهداشته شود تا گردشگران خارجی ببینند که ایرانی‌ها در حدود ۱۰۰ سال پیش چگونه به آراستگی و نظافت و اتوی لباسشان اهمیت می‌دادند.

ایرج متینی گفته، وقتی خیابان انقلاب (شاه‌زاده‌ها سابق) در حدود سال ۱۳۱۰ هجری شمسی ایجاد می‌شود؛ دولت وقت تصمیم می‌گیرد که چنانچه فردی در خیابان انقلاب ساختمانی ۴ طبقه بسازد از پرداخت همه مالیات‌ها معاف خواهد شد و براساس آن ساختمان چهار طبقه خشکشویی ساخته می‌شود.

به گفته صاحب اولین خشکشویی ایران، از آنجا که دستگاه‌های این خشکشویی از دانمارک وارد شدند، نام این خشکشویی دانمارک گذاشته شد و در حدود سال‌های ۱۳۱۴ و ۱۳۱۵ آغاز به کار کرد. پدر و پسری کلیمی، اولین خشکشویی را در تهران به راه انداختند و در سالهای دهه ۱۳۶۰ آن را به پدر و پسر به نام متینی واگذار کردند.

در آغاز کار این حرفه، خشکشویی وجود نداشته و به نام اتوشویی شناخته شده بود چرا که لباس‌ها شسته و اتو می‌شد؛ به اینگونه که لباس‌ها دستی و با کمک چوبک تهیه شده از درخت چوبک، در سه راه ضرابخانه شسته و با درشکه و از طریق خیابان ولیعصر (شاهرضا) به این خشکشویی آورده می‌شد تا شب‌ها آویزان و خشک شود و صبح‌ها با کمک اتوی ذغالی صاف می‌شدند.

این روند تا حدود سال ۱۳۳۰ ادامه پیدا کرد تا اینکه ماشین لباس شویی وارد شد که با دست کار می‌زدند؛ کرده و روند کارش به این شکل بوده که کت‌ها در یک محفظه توری شکل گذاشته و در مرحله بعد وارد محفظه دیگری می‌شد و روی آن بنزین می‌ریختند. بنزین با گردش دورانی از لباس‌ها، خارج و لباسها پاک می‌شد.

با رشد تکنولوژی ماشین‌های آب‌شویی وارد شدند؛ در دهه ۴۰ ماشین پیشرفته خشکشویی و پیشرفته‌تر از آبشویی با خاصیت پاک‌کنندگی بالاتر و خطر کمتر آتشسوزی وارد ایران شد که با استفاده از محلول‌های شیمیایی کار می‌کرد. به‌تدریج نیز دستگاه‌های پیشرفته‌تری مثل دستگاه پرس‌های برقی، مانکن‌های بخاردهنده و دستگاه‌های خشکشویی با مصرف کمتر محلول بکار گرفته شدند.

جالب اینکه نه تنها این خشکشویی محل رفت و آمد برگزارکنندگان و بازیگران تئاتر شهر برای اتوی حجم انبوه لباس‌های جشنواره‌ها، تئاتر بوده بلکه شاهد وقایع تاریخی زیادی همچون جنگ جهانی دوم، انقلاب، جنگ تحمیلی و راهپیمایی‌های بسیاری بوده است.

متینی یاد می‌کند از روزی که در سال ۲۰۰۶ میلادی بواسطه توهین روزنامه دانمارکی با تصویر کردن کاریکاتورهای موهن علیه حضرت محمد(ص) و شکل گرفتن اعتراضات مردمی در جهان اسلام و از جمله در ایران، عده‌ای خودسرانه شیشه‌های خشکشویی دانمارک را به واسطه نام‌زدی و آش می‌شکنند و این در حالی بود که رابطه خوبی بین دولت دانمارک و ایران وجود داشت.

به عقیده او، مصداق این واقعه می‌شود بیتی از شعری که می‌گوید " گنه کرد در بلخ آهنگری / ز شوشتر زدند گردن مسگری "

متینی اضافه کرد که هر چند در پی این حادثه به پلیس ۱۱۰ مراجعه شد اما در نهایت معلوم نشد که این اقدام توسط چه گروه و یا کسانی رخ داده است.

اگر چه دو شهروند گردشگر دانمارکی به این خشکشویی آمدند و از صاحب آن به دلیل بروز چنین حادثه‌ای عذرخواهی کردند اما در نهایت همین شد که صاحب اصلی به دلیل ناراحتی قلبی خانه‌نشین شد و داماد او که مدرس دانشگاه و فرهنگی بود به کمک پدر آمد که تا به امروز حرفه او را ادامه داده است.

اگرچه به عقیده متینی، شغل خشکشویی مرده است و دیگر کمتر کسی حداقل در پایین شهر لباسش را برای اتوکردن به خشکشویی می‌آورد اما هنوز هم مشتری‌هایی همچون مجردها، دانشجویها و یا مسافرها که ناگزیر به استفاده از خشکشویی‌اند؛ این گروه یا اتو و ماشین لباس شویی ندارند و یا قادر به پاک کردن لکه‌های روی لباس‌هایشان نیز نیستند که آن را به دست خشکشویی می‌سپارند.

به عبارتی دیگر مشتریان خشکشویی دو دسته‌اند که یا شامل افرادی هستند که لباس‌هایشان را نمی‌توانند خودشان بشویند و یا لباس‌هایشان آسیب دیده و دارای لکه‌هایی است که خودشان نمی‌توانند آن را از بین ببرند.

و البته بوده‌اند مشتریان مسافر فراموشکاری که بعد از سال‌ها سراغ لباس اتو شده شان را گرفته‌اند؛ متینی تعریف می‌کند از مشتری که پس از هشت سال از سوئد برگشته و لباس‌اش را تحویل گرفته است.

به گفته او، این خشکشویی با وجود اینکه تا یک ماه به مشتری برای پس گرفتن لباس مهلت می‌دهد اما معمولاً لباسها به دلیل امانت داری برای مدت طولانی نگه می‌دارد و در آن میان از مشتری گفت که سال چهارم دبیرستان بوده و کاپشن چرمی‌اش را به این خشکشویی داده و حالا پس از ۱۰ سال که دندان‌پزشک شده و از

هند بازگشته قبض لباسش را ارائه کرده و آن را تحویل گرفته است.

برخی مشتری‌ها و لباس‌سازان این خشکشویی ۴۰ سال است که به این مکان مراجعه می‌کنند و این مکان شاهد گذران عمر آنان و لباس‌سازان از جوانی تا پیری بوده است. از مادری که لباس عروسی اش که سال‌ها پیش در این مکان اتو شده بود آورده تا برای استفاده دخترش که حالا او هم عروس شده بود خشکشویی شود و در فیلمبرداری، گذر زمان لباس عروس از مادر به دختر نمایش داده شود.

تا خانمی که لباس عروسی خریداری شده از سوئیس به قیمت ۳۵ میلیون تومان را برای اتو شدن به این مکان آورد؛ ماجرا از این قرار بوده که هیچ خشکشویی اتوی آن را به عهده نگرفته بود و در عین حال این خشکشویی به شرط آنکه مسئولیت آسیب دیدگی این لباس در حین کار به عهده‌اش نباشد را پذیرفت و در نهایت این لباس عروس گران قیمت بدون آسیب تحویل صاحب‌اش شد.

به گفته صاحب خشکشویی دانمارک، هزینه نگهداری خشکشویی بالاست و فعالیت در آن حرفه به صرفه نیست؛ همین شده که اعضای این صنف کاهش یافته است و آنها نیز به دلیل کساد بازارش و نیز سایر مشکلات که بیشتر یاد شد در فکر تغییر شغل هستند.

در این مکان علاوه بر خشکشویی پلیسه کردن لباس‌ها که کار کمتر کسی است و دشوار، اتوی لباس چرم، جیر، پوست و عروس با بالاترین هزینه در میان لباس‌های اتو شده انجام می‌شود. اتوی چنین لباس‌هایی به‌طور متوسط هزینه بر است چرا که در دسرشان بیشتر و مسئولیت اتویشان سنگین‌تر.

او از هزینه‌های بالای نگهداری این خشکشویی گفت؛ اینکه شست و شوی یک پتو ۴۰ لیتر آب نیاز دارد و یک دستگاه صرف آن شود و اگر هزینه‌های برق و پودر آن در نظر گرفته شود متوجه خواهید شد که کار خشکشویی در واقع سودی ندارد.

به عقیده متینی، یک بستنی فروشی سودی ۴۰ تا ۵۰ درصدی و درآمدی یک تا دو میلیون تومان در روز دارند و در عین حال مالیاتی که از بستنی فروش گرفته می‌شود از مغازه خشکشویی هم گرفته می‌شود که این عادلانه نیست، ضمن اینکه گران شدن مواد اولیه همچون محلول پرکلرین و نیز تعمیرات دستگاه‌های آن هزینه‌های زیادی دارد.

هزینه نگهداری خشکشویی شامل نوار آبی کاغذی ضد آب برای کدگذاری بر روی لباس‌ها، محلول‌های شیمیایی وارداتی از آلمان، فرانسه، چین و هند به ارزش هر بشکه حدود ۷ میلیون تومان، کاور لباس و سرویس سالانه دستگاه‌ها، ماهیانه حدود ۲ تا سه میلیون تومان است در حالیکه درآمد روزانه آن حدود ۱۰۰ هزار تومان است.

در این خشکشویی علاوه بر اتوی لباس، پرچم‌سازان و شرکت‌ها نیز اتو می‌شود اما اینکه چرا اتوی پرچم‌ها به خشکشویی سپرده می‌شود نکته‌ای جالب توجه دارد.

پرچم‌ها به دلیل دشواری در شستشو و احتمال ترکیب شدن رنگ‌ها در همدیگر به این خشکشویی سپرده می‌شوند و از آنجا که هزینه خرید پرچم حدود ۷۰۰ هزار تومان است و شست و شوی آن مهارت می‌طلبد به خشکشویی سپرده می‌شوند تا پرچم‌ها به‌گونه‌ای شسته شود که رنگ پس ندهد.

به گفته متینی، در خشکشویی به کمک لکه‌ها و تجربه‌هایی که از قدیم بدست آمده، یک سری لکه‌ها از بین برده می‌شود چرا که لباس‌هایی همچون خزها، جیرها، چرمها و لباس عروس قابل شست و شو در خانه نیستند. یک سری لباس نیز نباید با آب شسته شوند چرا که با آب می‌شوند و یا آسیب می‌بینند و بنابراین خشکشویی می‌تواند برای پاک کردن اینگونه لباس‌ها موثر باشد.

متینی تصریح کرده، در قدیم به ZWNJ؛ خاطر نبود اتوهای برقی و ماشین لباس شویی در خانه ZWNJ؛ها، مشتریها بیشتر بوده و هم اینک کمتر شده اما به ZWNJ؛طور کلی باید گفت که دستگاه ZWNJ؛های خشکشویی بزرگتر و صنعتی و با کیفیت بالاتر هستند و به ZWNJ؛همین دلیل کارایی بیشتری نسبت به اتوهای خانگی دارند.

لباس ZWNJ؛ها در این خشکشویی توسط خشک کن خشک می ZWNJ؛شود و به مرحله اتوکشی می ZWNJ؛رسد، در نهایت نیز پس از دریافت بخار دسته ZWNJ؛بندی، شماره ZWNJ؛بندی و در کاورها قرار داده می ZWNJ؛شوند.

او توصیه کرد، لباس ZWNJ؛هایی که رنگ و جنس متفاوتی دارند با هم در یک دستگاه ریخته نشود و یا لباس ZWNJ؛هایی که نیاز به شستشوی بیشتری دارد نیاز به چندین مرحله کار دارد.

و یا لباسها را با آب گرم نشویند و از پودر به مقدار زیاد استفاده نکنند چرا که آلرژی زا هستند. در هر ماشین لباس شویی ۷ کیلویی حداکثر ۷ تیکه لباس گذاشته شود تا به خوبی شسته شود و سعی کنند از آب به جای محلول بیشتر برای شست و شو استفاده کنند.

معمولا لباس ZWNJ؛ها بیشتر دارای عرق هستند که بهتر است با آب و لباس ZWNJ؛های زیر و ملافه ZWNJ؛ها با پودرهای آنزیم ZWNJ؛دار شسته شود چرا که این نوع پودرها به لباس ZWNJ؛های معمولی آسیب می ZWNJ؛زند و لکه ZWNJ؛دار می ZWNJ؛شوند. لباس ZWNJ؛های با نخ پنبه نیز معمولا بهتر از سایر لباس اتو می ZWNJ؛شوند.

لکه ZWNJ؛بری لباسی که بر اثر رنگ ZWNJ؛ها و غذاهای پرچربی لکه ZWNJ؛دار شده دشوار است و اگر در خانه برای لکه ZWNJ؛بری آن تلاش شود و لکه از بین نرود دیگر کاری از عهده خشکشویی بر نمی ZWNJ؛آید.

متینی معتقد است که اگر به گذشته برگردد هرگز این شغل را انتخاب نخواهد کرد و هر شغلی را به ZWNJ؛غیر از خشکشویی انتخاب خواهد کرد چرا که امانت ZWNJ؛داری کار دشواری است و اضافه کرد، فردی که شغلش خشکشویی است کج خلق می ZWNJ؛شود چرا که ظرافت و هنر در این کار نیست و در دسرهای امانت ZWNJ؛داری آن زیاد است و خستگی کار را به تن می ZWNJ؛گذارد.

صاحب این خشکشویی دارای سه فرزند است که همگی تحصیل کردهاند؛ دو فرزند استاد دانشگاه و یک فرزند او متخصص زنان است.

این خشکشویی در طبقه همکف ساختمانی چهار طبقه واقع در تقاطع خیابانهای فلسطین (کاخ سابق) و خیابان انقلاب (شاه رضا سابق) قرار دارد و به ZWNJ؛گفته اسمی که سالهای زیادی را از بچگی تا زمانی ZWNJ؛که در همسایگی کسب و کار پدر در دانشگاه تهران تحصیل کرده، گذرانده، ۴۰ درصد ظاهر ساختمان ZWNJ؛های منتهی به خیابان انقلاب از ابتدای انقلاب تاکنون تغییر کرده است.

به ZWNJ؛عنوان مثال ساختمان ایران داک که در نزدیکی این مکان قرار دارد متعلق به رستم گیو، تاجر زرتشتی بوده است و خانه باغ او بوده است.

این خشکشویی بر سر تقاطع فلسطین جنوبی (کاخ سابق) و انقلاب (شاه رضا) قرار گرفته و به ZWNJ؛علت جای ZWNJ؛گرفتن دانشگاه تهران و فروشگاه ZWNJ؛های بزرگ کتاب و نشریات در کناره آن پاتوق روشنفکران ایرانی شده است. انقلاب از خیابان ZWNJ؛های مهم تهران است چرا که یکی از خیابان ZWNJ؛های اصلی شهر در راهپیمایی ZWNJ؛ها و از کانون ZWNJ؛های گردهمایی ZWNJ؛های خیابانی محسوب می ZWNJ؛شود.

خیابان انقلاب اسلامی یکی از خیابان ZWNJ؛های مهم و مرکزی شهر تهران به طول ۵ کیلومتر است که از سوی غرب از میدان انقلاب و در دنباله خیابان آزادی آغاز شده و در سوی شرقی در میدان امام حسین و آغاز خیابان دماوند پایان می ZWNJ؛یابد.

خیابان کاخ سابق و فلسطین کنونی نیز از میدان فاطمی شروع و جایی حوالی میدان توپخانه و دانشکده افسری امام علی(ع) تمام می‌شود. این خیابان در گذشته خیابانی قدیمی با درخت‌های بلند و جوی آبی عریض بوده که برای پیاده روی و دیدن اطراف مخصوصاً در فصل بهار دلانگیز بوده است.